

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

(повне найменування вищого навчального закладу)

Історичний факультет

Кафедра всесвітньої історії та методик навчання

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

Ольга СКРИПНИК

08 серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВ 1.4 Євроінтеграційні процеси в Європі

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 032 Історія та археологія

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Історія та археологія

(назва освітньої програми)

Робоча програма курсу Історія європейської інтеграції для здобувачів освітнього ступеня «доктор фвлософії» спеціальності 032 Історія та археологія

Розробники: кандидат історичних наук, доцент Скрипник Олена Миколаївна
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії та методик навчання

Протокол від “08”серпня 2022 року № 1

В. о. завідувача кафедри всесвітньої історії та методик навчання

 (Скрипник О. М.)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії Історичного факультету

Протокол № 1 від “09”серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії історичного факультету

 (Тацієнко Н. Л.)

Пролонговано:

на 20 /20 н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) « » 20 р., протокол №

на 20 /20 н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) « » 20 р., протокол №

на 20 /20 н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) « » 20 р., протокол №

на 20 /20 н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) « » 20 р., протокол №

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)		Вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання		Українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах		4
Курс		II
Семестр		3
Кількість змістових модулів із розподілом:		2
Обсяг кредитів		4
Обсяг годин, у тому числі:		120
Аудиторні:		4
Лекційні		2
Семінарські / Практичні		2
Лабораторні		
Самостійна робота		136
Індивідуальні завдання		реферат, презентація
Форма семестрового контролю		Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: формування у студентів наукового розуміння сутності та особливостей інтеграційних процесів у Європі, основних теоретичних засад і генези європейської єдності, інституційних, правових, економічних аспектів функціонування Європейського Союзу. Поглиблене вивчення історії європейської інтеграції, розкриття особливостей формування та розвитку Європейських Співтовариств, дослідження всіх історичних етапів європейської інтеграції, розкриття основних складових проблематики та особливостей сучасного етапу європейської інтеграції, вивчення взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом.

Головними завданнями курсу є:

- Дослідити витoki європейської інтеграційної ідеї.
- Розглянути процес формування перших Європейських Співтовариств.
- Проаналізувати особливості формування Спільного ринку.
- Визначити та розглянути основні етапи розширення Європейських Співтовариств.
- Ознайомитися із основними договорами Європейського Союзу.
- Розглянути інституційну структуру ЄС.
- Проаналізувати внутрішню та зовнішню політику Європейського Союзу.
- Дослідити інтеграційну політику ЄС та євроінтеграцію України.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП

Компетентності за ОП:

ЗК2. Здатність до генерування нових складних ідей, аналізу та синтезу цілісних знань, володіння сучасною методологією.

ФК8. Здатність до формування структури дисертації та рубрикація її змістового наповнення.

ФК11. Здатність брати участь у науковому діалозі, зокрема на рівні критичних наукових дискусій із умінням відстоювати власні погляди та позицію.

Програмні результатами навчання за ОП:

ПРН5. Здійснювати формування наукових гіпотез, вести самостійний науковий пошук, відбір і обробку наукової інформації та емпіричних даних відносно фундаментальних досліджень у межах історичної науки.

ПРН6. Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань у галузі історії та археології.

ПРН15. Демонструвати навички особистого професійного розвитку, планування власного часу, формування власної кар'єрної траєкторії.

ПРН16. Розвивати набуті компетентності у процесі подальшого навчання на засадах самокерування та автономії, виявляти ініціативність у різноманітних видах діяльності.

4. Програма навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ»

Змістовий модуль 1. Витоки та процес формування Європейських Співтовариств

Тема 1. Виникнення ідеї об'єднаної Європи та перші проекти.

Становлення ідеї об'єднаної Європи. Історичні передумови інтеграційних процесів у Західній Європі. Монархічні проекти об'єднання Європи. Роль католицької церкви у формуванні ідеї європейської єдності. Республіканські проекти об'єднання Європи (Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Сен-Сімон). Пан'європейський союз та Р. Куденхов-Калергі. Проект об'єднаної Європи А. Бріана. Європейські ідеї Т. Масарика. Розвиток європейської інтеграції після Другої світової війни. Історична динаміка європейського будівництва. Холодна війна як передумова появи «атлантичної» Європи. Передумови інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни. Вплив воєнно-політичних, економічних та ідеологічних чинників на політичні процеси в повоєнній Європі. Промова У. Черчілля в Цюриху (1946 р.). Європейський рух і створення Ради Європи. Інтеграція як спосіб подолання конфліктності на європейському контенті. План Маршалла (1948) та початок європейської економічної інтеграції. Воєнно-політична інтеграція (Західноєвропейський Союз).

Тема 2. Заснування ЄСВС, ЄЕС та Євратому.

Створення Європейського співтовариства з вугілля та сталі (ЄСВС). Паризький договір про заснування ЄСВС. План Шумана. План Р. Плевена. Римські договори. Заснування Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) та Європейського співтовариства атомної енергії (Євратом). Жан Монне та його ідеї об'єднаної Європи. Створення європейської асоціації вільної торгівлі. Формування Спільного ринку. Розвиток спільного сільськогосподарського ринку. Європейське Економічне Співтовариство у 1958 – 1960-х рр.

Тема 3. Перші розширення ЄЕС.

Гаазький саміт 1969 р. Перші розширення Європейських Співтовариств. Вступ до ЄЕС Великої Британії, Ірландії, Данії. План Вернера. «Європейська валютна змія». Розвиток ЄЕС у 1973 – 1984 рр. заснування європейської валютної системи. Розвиток спільних політик ЄЕС. Єдиний Європейський Акт (ЄСА). Основні положення ЄСА. Середземноморське розширення. Вступ Греції до Європейського Співтовариства. Вступ Іспанії та Португалії до Європейського Економічного Співтовариства.

Тема 4. Європейська інтеграція у 1990-х рр.

Єдиний простір без кордонів. Шенгенські угоди. Возз'єднання Німеччини та європейська інтеграція. Маастрихтський договір та заснування ЄС. Основні положення Маастрихтського договору. Вступ до Європейського Союзу Австрії, Фінляндії і Швеції. Еволюція стратегії Співтовариства щодо

прийняття країн ЄАВТ. Амстердамський і Ніщський договори. Основні положення Амстердамського договору. Реформи ЄС.

Змістовий модуль 2. Інституційна структура та політики ЄС

Тема 5. Формування та розвиток інституціональної системи Європейських Співтовариств.

Загальна характеристика інституціональної системи Європейських Співтовариств. Комісія, Рада Міністрів, Європейський Парламент, Суд Європейських Співтовариств. Дорадчі органи ЄЕС. Європейський інвестиційний банк. Рахункова палата. Бюджет Співтовариств, правова система. Формування нових європейських інституцій. Перші прямі вибори до Європейського Парламенту.

Тема 6. Сучасна інституційна структура ЄС.

Реформування інституційної структури ЄС на початку ХХІ ст. Розробка та прийняття Договору про запровадження Конституції для Європи. Лісабонський договір 2007 р. Рада Європейського Союзу. Європейський парламент. Європейська рада. Європейська комісія. Європейський суд. Допоміжні інституції та агенції ЄС.

Тема 7. Спільні політики Європейського Союзу.

Загальна характеристика спільних політик. Базові (рамкові) політики. Вторинні політики. Горизонтальні і секторальні (галузеві) політики. Європейське державне управління. Європейська правова система. Бюджет Європейського Союзу. Спільна торговельна політика. Спільна сільськогосподарська політика. Соціальна та освітня політика ЄС. Спільна промислова політика. Регіональна політика. Фінансування спільних політик.

Тема 8. Зовнішня політика Європейського Союзу.

Спільна зовнішня діяльність ЄС. Методи проведення Спільної зовнішньої політики. Становлення спільної європейської політики у сфері безпеки й оборони. Політика безпеки й оборони Європейського Союзу. Відносини ЄС з міжнародними організаціями. Співробітництво у сфері внутрішніх справ і юстиції. Європейське поліцейське відомство. Боротьба з тероризмом.

Тема 9. Інтеграційна політика ЄС.

Основні етапи та напрямки європейської інтеграції. Передумови та значення розширення ЄС на схід. Еволюція політики ЄС щодо країн Центрально-Східної Європи. Розширення Європейського Союзу у 2004 – 2007 рр. Інтеграційна політика ЄС з 2010 р. по 2016 р. Умови вступу до ЄС. Країни кандидати на вступ до ЄС.

Тема 10. Україна та Європейський Союз.

Передумови Української євроінтеграції. Формування договірно-правових і політичних засад співробітництва. Європейська політика сусідства та Україна. Україна та «Східне партнерство». Співпраця України з ЄС в рамках «Чорноморської синергії». Угода про асоціацію Україна-ЄС.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с. р.		л	п	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1.								
Витоки та процес формування Європейських Співтовариств								
Тема 1. Виникнення ідеї об'єднаної Європи та перші проекти.					20			20
Тема 2. Заснування ЄСВС, ЄЕС та Євратому.					12	2		10
Тема 3. Перші розширення ЄЕС.					20			20
Тема 4. Європейська інтеграція у 1990-х рр.					20			20
Разом за змістовим модулем 1					72	2		70
Змістовий модуль 2.								
Інституційна структура та політики ЄС								
Тема 1. Формування та розвиток інституційної системи Європейських Співтовариств.							2	
Тема 2. Сучасна інституційна структура ЄС.								16
Тема 3. Спільні політики Європейського Союзу.								20
Тема 4. Зовнішня політика Європейського Союзу.								10
Тема 5. Інтеграційна політика ЄС.								10
Тема 6. Україна та Європейський Союз.								10
Разом за змістовим модулем 2							2	66
Усього годин					120	4	2	136
Модуль 2								
ІНДЗ	17							
Усього годин	17							

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
5	Формування та розвиток інституціональної системи Європейських Співтовариств.		2

7. Самостійна робота

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Витоки та процес формування Європейських Співтовариств		70
2	Інституційна структура та політики ЄС		66
	Разом		136

8. Індивідуальні завдання

Мета: на основі знань, отриманих на лекційних і семінарських заняттях, самостійно поглибити, узагальнити і закріпити знання з тим, щоб набувати практичних навичок самостійного засвоєння масиву інформації з курсу «Європейський Союз і Україна».

Форми:

1. Підготовка реферату (письмового повідомлення на одну із запропонованих тем).
2. Складання словника базових понять.
3. Підготовка наукової статті.
4. Підготовка мультимедійної презентації.

Теми рефератів та презентацій:

1. Інтеграція як невід'ємна ознака розвитку та функціонування людських спільнот: сутність та передумови.
2. Пан'Європейський союз.
3. Жан Монне: ідеолог європейської інтеграції.
4. Історія вступу Великої Британії до ЄС.
5. Т. Масарик та його ідеї єдиної Європи.
6. Європейський рух і створення Ради Європи.
7. Роль Франції у Європейському будівництві.
8. Ш. де Голль та його концепція «Європа вітчизн».

9. Маастрихтський договір і трансформація європейських спільнот в Європейський Союз (ЄС).
10. Роль Амстердамського договору в розвитку «третьої опори».
11. Прийняття Конституції Європейського Союзу та криза її ратифікації.
12. Лісабонський договір (2009 р.) та його значення для подальшого розвитку та розширення Європейського Союзу.
13. Цивілізаційні та географічні межі Європи.
14. Маргарет Тетчер та її бачення єдиної Європи.
15. Особливості політичної системи Європейського Союзу.
16. Структура, повноваження та принципи формування Європейського Парламенту.
17. Жак Делор та його участь в об'єднанні Європи.
18. Гельмут Коль: німецький канцлер який об'єднував Європу.
19. Проект єдиної Європи А. Бріана.
20. Структура, повноваження та принципи формування Європейської Ради.
21. Структура, повноваження та принципи формування Ради міністрів.
22. Структура, повноваження та принципи формування Європейської Комісії.
23. Історія формування Спільного ринку.
24. Бюджетна політика в ЄС.
25. Загальна характеристика спільних політик.
26. Спільна сільськогосподарська політика.
27. Спільна торговельна політика.
28. Середземноморський вимір ЄС.
29. Східне партнерство.
30. Європейська політика добросусідства.
31. Проблема інтеграції України як чинник внутрішньополітичної боротьби.
32. Європейські перспективи України.
33. Україна та «Східне партнерство».

9. Методи навчання

Лекції з використанням сучасних інформаційних технологій, інтерактивні методи в процесі обговорення в процесі семінарського заняття (просте опитування, вільна дискусія, круглий стіл та ін.)

10. Методи контролю

Поточне оцінювання під час семінарських занять, контрольна робота, оцінка за доповідь, повідомлення, оцінка за реферат, підсумковий контроль.

Питома вага оцінки з видів навчальної роботи студента у підсумковій оцінці визначається, виходячи з їх вагомості у теоретичній та практичній підготовці фахівця, структури та змісту навчальної дисципліни.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Реалізація основних завдань контролю знань здобувачів вищої освіти досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю.

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- модульний;
- підсумковий (залік, екзамен).

Оцінювання знань студентів в університеті здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FХ, F). Поточний контроль проводиться на кожному семінарському, практичному/лабораторному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань лабораторних/практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань студентів.

Усний виступ	Критерії оцінювання
5 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
4 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації.
2 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів.
1 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерії оцінювання ІНДЗ	Максимальна кількість балів за кожним критерієм

Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
Складання плану реферату	1 бал
Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання. Доказовість висновків.	8 балів
Дотримання правил реферуванням наукових публікацій.	2 бали
Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел).	2 бали
Разом	15 балів

Підсумковий контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Підсумковий модульний контроль знань студентів здійснюється через проведення письмового або комп'ютерного тестування (Максимальна кількість балів – 15).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						ІНДЗ	15	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
		5	15	5	5	5	5	5	15	15		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82 – 89	добре	
75 – 81		
69 – 74	задовільно	
60 – 68		
35 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Європейський Союз: історія і засади функціонування : навч. посіб. / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред.. Л.В. Губерського. – К. : Знання, 2009. – 751 с.
2. Володимир Посельський. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. – К.: Смолоскип, 2002. – 168 с.
3. Десмонд Дайнен Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції / Пер. з англійської. – К. : «К.І.С.», 2006, – 696 с.
4. Віднянський С. В. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Вид-дім «Києво-Могилянської академії», 2011. – 395 с.
5. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції [текст] підручник. / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 320 с.
6. Скрипник О. М. Історія європейської інтеграції : навчальний посібник / О. М. Скрипник – Умань : ВПЦ «Візаві», 2019 – 370 с.

Допоміжна

1. Башнян Г.І. Шевчук Є.С. Політична економія. Навчальний посібник / За редакцією д. е. н., проф.. Г.І. Башянина і к. е. н., доц.. Є.С. Шевчука. 5-е вид., стереотипне. – Львів: «Новий світ – 200», 2006. – 480 с.
2. Гуменюк Б.І. Дипломатична служба: правове регулювання: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2007. – 244 с.
3. Дюрозель Жан-Батіст Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. з фр. Є. Марічева, П. Погорелової, В. Чайковського. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. – 903 с.
4. Європейська інтеграція: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол. авт.; за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д. І. Дзвінчука. — ІваноФранківськ: Місто НВ, 2013. — 464 с.
5. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX століть: Навч. посіб. / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін., За ред. Ю.А. Горбаня. –К.: Знання, 2007. – 439 с.
6. Корочанська А. О. «Ініціатива Бріана» на рубежі 1920 – 1930-х рр. як етап у формуванні наднаціональної свідомості в Європі / А. О. Корочанська // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2014. – Вип. 40. – С. 307 – 313. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2014_40_61
7. Корочанська А. О. Пан'європейський проект Р. Куденхове-калергі у 1920 – 1930-ті рр.: аналіз основних положень / А. О. Корочанська // Наукові праці історичного факультету запорізького національного університету, 2014, Вип. XXXVIII С. 299 – 302.

8. Кравчук О. Європейська ідея Томаша Масарика / Олександр Кравчук // Проблеми слов'язнавства. – 2013. – Випуск 62. – С. 47 – 57.
9. Крушинський Ю.Ю., Манжола В.А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945 – 1980. Дати. Події. Факти: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2007 192 с.
10. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945 – 70-ті роки): Підручник / В.А. Манжола, М.М. Білоусов Л.Ф. Гайдков та ін.. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.
11. Орлова Т.В. Історія сучасного світу: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 55 с.
12. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: Підручник. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу // <http://eurodocs.sdla.gov.ua/DocumentViewLast/tabid/30/ctl/Edit/mid/31/ID/10006386/Lang/Default.aspx>
2. Єдиний європейський акт Угода від 17.02.1986 Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_028
3. Договір о Европейском Союзе. Консолидированная версия. Документы Европейского Союза. (Маастрихт, 7 февраля 1992 года). Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029
4. Ніццький договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про [...]Європейський Союз; Договір, Акт, Декларація [...] від 26.02.2001. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_261